

2023-04-17

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: NTN-2022-00061

Uppföljning av Nackas avfallsplan 2021-2026

Förslag till beslut

1. Natur- och trafiknämnden noterar informationen.
2. Natur- och trafiknämnden beslutar att ändra i handlingsplanen så att rätt namn anges för ansvarig enhet för åtgärderna 37-39. Enheten för bygg- och anläggning har delats upp i de två enheterna Anläggningsenheten och Fastighetsenheten.
3. Natur- och trafiknämnden beslutar att översända uppföljningen till berörda nämnder och verksamheter.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade i juni 2021 om Nackas avfallsplan 2021-2026. Avfallsplanen innehåller fyra huvudmål, 16 delmål och 54 åtgärder och följs upp årligen. För varje mål och åtgärd finns en ansvarig nämnd/organisation utpekad. Ansvariga nämnder/organisationer är KS, NTN, MSN, FRN och NVOA.

Uppföljningen av avfallsplanen innehåller uppdaterade uppgifter om målen och nyckeltalen och en redovisning av genomförande av åtgärderna. Den visar en positiv utveckling för alla fyra huvudmålen för år 2022 jämfört med uppföljningen för 2021 då tre bedömdes ha en positiv utveckling. Det är mål 1 om att avfall och matsvinn ska förebyggas som nu också utvecklas positivt då både hushållens mat- och restavfall samt grovavfall minskade under 2022.

Uppföljningen för 2022 visar vidare att jämfört med 2021 så har antalet åtgärder som har genomförts eller är del av löpande verksamhet ökat från 13 till 16 åtgärder. Antalet ej påbörjade åtgärder ligger kvar på 10. Dessa åtgärder handlar om avfallsförebyggande vid inköp, tillsyn av avfallsförebyggande och avfallshantering, återanvändning inom kommunens verksamheter, samordning av platser för avfallshantering, etablering av fritidsbank samt marin nedskräpning.

Ärendet

Kommunfullmäktige beslutade i juni 2021 om [Nackas avfallsplan 2021-2026](#). Avfallsplanen innehåller fyra huvudmål, 16 delmål och 54 åtgärder och följs upp årligen. För varje mål och åtgärd finns en ansvarig nämnd/organisation utpekad, vilket framgår av avfallsplanens [handlingsplan](#). Ansvariga nämnder/organisationer är NVOA, KS, NTN, MSN och FRN.

Detta ärende avser den andra uppföljningen, som i stort sett har genomförts på samma sätt som den första.

Metod för uppföljningen

Metoden för uppföljning av mål och åtgärder anges i [handlingsplanen](#). Flera av delmålen följs upp genom nyckeltal. För varje delmål har följande symboler använt för en bedömning av utvecklingen:

- positiv utveckling ↗
- varken positiv eller negativ →
- negativ utveckling ↘
- uppgifter saknas, oklart läge ?

För huvudmålen har en sammanvägd bedömning gjorts utifrån delmålens utveckling.

Åtgärderna har följts upp genom att kontakt har tagits med ansvariga för de olika åtgärderna. Varje åtgärd har bedömts utifrån om den är genomförd, pågår eller inte har påbörjats och har getts olika färger:

- Genomförd/del av löpande verksamhet
- Pågår/kommer påbörjas under 2023
- Ej påbörjad

Resultat

Målen

I tabellen nedan presenteras bedömningen för respektive mål och delmål inklusive uppgifter om nyckeltalen. Den visar en positiv utveckling för alla fyra huvudmålen för år 2022 jämfört med uppföljningen för 2021 då tre bedömdes ha en positiv utveckling. Det är mål 1 om att avfall och matsvinn ska förebyggas som nu också utvecklas positivt då både hushållens mat- och restavfall samt grovavfall minskade under 2022.

För delmålen gäller att utvecklingen är positiv för nio och i stort sett oförändrad för två. För resterande fem delmål har en bedömning inte kunnat göras eftersom uppgifter saknas, bland annat då vissa uppföljningar (plockanalys av avfallets innehåll och skräpmätning) bara görs vartannat år

Nyckeltalen har även sammanställts i bilaga 2, samt kommer presenteras på miljöbarometern; nacka.miljobarometern.se

Tabell 1: Bedömning av utvecklingen för målen

Mål och delmål	Nyckeltal och annan bedömningsgrund	Bedömning utveckling
1. Avfall och matsvinn förebyggs		↗
1.1 Mat- och restavfallet från hushåll har minskat med 25 % per invånare	Mat- och restavfall kg/pers 2020: 186 2021: 188 2022: 179	↗
1.2 Grovavfallet från hushåll har minskat med 20 % per invånare	Grovavfall kg/pers 2020: 122 2021: 104 2022: 82	↗
1.3 Avfallet från kommunalt finansierad verksamhet har minskat med 20 % per heltidsanställd	Nyckeltal saknas. Verksamheterna ska ta fram uppgifter om uppkomna avfallsmängder.	?
Mål 2 God service, tillgänglig insamling och engagerade nackabor		↗
2.1 Nackaborna är nöjda med avfallshanteringen i Nacka och tycker det är viktigt och lätt att sortera ut de olika avfallsfraktionerna.	Nöjdhet hämtning kommunalt avfall vid bostad (%) 2020: 85% 2021: 87% 2022: 87% Nöjdhet besök KLC (%) 2020: 91% 2021: 88% 2022: 90%	→
2.2 Allt fler hushåll har tillgång till bostadsnära insamling av förpackningar och returpapper.	Andel (%) förpackningar och returpapper i restavfallet 2020: i.u. 2021: 26% 2022: ingen uppgift (i.u). ¹ Antalet flerbostadshushåll med FNI för pappers- och plastförpackningar samt returpapper har ökat med cirka 9 %.	↗

¹ Plockanalys genomförs vartannat år. Därav inga uppgifter för 2020 och 2022.

¹ Plockanalys genomförs vartannat år. Därav inga uppgifter för 2020 och 2022.

2.3 Det finns plats för att lämna och hämta avfall i sorterade fraktioner i nya bostäder med gemensam avfallslösning	För alla större byggprojekt för bostäder med gemensam avfallslösning finns ytor avsatta för förpackningsinsamling.	↗
2.4 Stationär sopsug ska prövas i stadsbyggnadsprojekt	NVOAs styrelse har beslutat om huvudmannaskap. Avfallsutredning kommer genomföras för inre centrala Nacka där sopsug kan vara ett alternativ.	→
Mål 3 Hållbar och säker avfallshantering		↗
3.1 Minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt genom rötning så att växtnäring och biogas tas tillvara.	Insamlat matavfall som behandlas biologiskt. 2020: 28% 2021: 33% 2022: 36 %	↗
3.2 Minst 40 procent av grovavfallet materialåtervinns.	Materialåtervinning grovavfall 2020: 24% 2021-2022: i.u.	?
3.3 Mängden farligt avfall i hushållens restavfall har minskat med 50 procent.	2020: i.u. 2021: 0,3% 2022: i.u. ²	?
3.4 Alla kommunalt finansierade verksamheter sorterar sitt avfall.	Inventering av källsorteringen i kommunens verksamheter har gjorts och en handfull har ökat sin sortering. Problem att flera verksamheter inte har tillräckligt med utrymme.	↗
3.5 Avfall från bygg- och rivningsverksamhet hanteras resurseffektivt och samordnat för att minska miljöpåverkan och transporter.	Sammanställning över hur bygg- och rivningsavfallet hanteras saknas.	?
3.6 Alla kommunala avfallstransporter drivs med förnyelsebara bränslen.	Genomfört för transporter av hushållens avfall. För kommunens större transportupphandlingar ställs krav utifrån vad som anges åtgärdsplanen i fossilfritt 2030.	↗
3.7 Minst två av de högst prioriterade nedlagda deponierna har utretts och riskvärderats med avseende på läckage och påverkan på grund- och ytvatten.	Alla nedlagda deponierna har tillsynats under 2022 och vattenprover har tagits där det gått att få ett nedströmsprov. Bedömning ska göras om någon deponi behöver en fördjupad utredning.	↗
Mål 4 Minskad nedskräpning		↗

² Plockanalys genomförs vartannat år. Därav inga uppgifter för 2020 och 2022.

4.1 Nedskräpningen i stadsmiljö har minskat med 30 procent.	Antal skräp/10m2 i stadsmiljö: 2020: i.u. 2021: 3,9 ^{3a} 2022: i.u.	?
4.2 Allt fler upplever att nedskräpningen minskar.	Upplevelse av att nedskräpning är ett problem. 2020: 40% 2021: 36% 2022: 32%	↗

Åtgärderna

Uppföljningen för 2022 visar att jämfört med 2021 så har antalet åtgärder som har genomförts eller är del av löpande verksamhet ökat från 13 till 16 åtgärder. Antalet ej påbörjade åtgärder ligger kvar på 10. Dessa åtgärder handlar om avfallsförebyggande vid inköp, tillsyn av avfallsförebyggande och avfallshantering, återanvändning inom kommunens verksamheter, samordning av platser för avfallshantering, etablering av fritidsbank samt marin nedskräpning. För resterande åtgärder gäller att de pågår eller ska påbörjas under 2023.

I bilaga 1 redovisas en bedömning av alla åtgärderna med en kommentar om läget. Bedömningen av åtgärderna kommer även presenteras på miljöbarometern; nacka.miljobarometern.se.

Bedömningen uppdelat på ansvarig nämnd redovisas i tabellen nedan.

Åtgärdsbedömning	NVOA	KS	NTN	MSN	FRN	Totalt
Genomförd/del av löpande verksamhet ●	13	0	3	0	0	16
Pågår/kommer påbörjas under 2023 ●	12	11	5	2	0	30
Ej påbörjad ●	0	5	1	3	1	10
Totala antalet åtgärder per nämnd/bolag	25	16	9	5	1	

Arbetet inom respektive nämnd beskrivs närmare nedan. Resonemang förs om vad som behöver hända för att komma i gång med de åtgärder som ännu ej har påbörjats, samt även öka takten för redan pågående åtgärder för att målen ska kunna nås.

Nacka vatten och avfall

NVOA har genomfört eller påbörjat alla sina 25 åtgärder. Arbetet inom följande två åtgärder bedöms som extra viktiga för att nå målet att förebygga avfall (mål 1).

³ Skräpmätning genomförs vartannat år. Därav inga uppgifter för 2020 och 2022.

1. *Informera och engagera hushållen om hur de kan minska avfallsmängderna och matsvinnet. (gul)*
Informationsinsatser såsom Minimeringsmästarna har genomförts. Men för att få ökad spridning till en större del av medborgarna behöver informationsinsatserna intensifieras. Hur arbetet kan bedrivas framgår av en nyligen utgiven vägledning från Naturvårdsverket.

6. *Utveckla och främja möjligheter till att återanvända, låna, hyra, reparera i samverkan med bostadsföretag och aktörer i näringsliv och civilsamhälle. (gul)*
Samarbetet med olika aktörer behöver öka. Den cirkulära hubben i Nacka Forum är en stor satsning där resurser behöver avsättas.

I övrigt behöver extra resurser avsättas gällande åtgärden om att informera kunderna om bostadsnära insamling av förpackningar inför att kommunen tar över insamlingsansvaret. Även åtgärden om att informera om hushållen om hanteringen av farligt avfall skulle behöva prioriteras.

Fritidsnämnden

FRN har enbart en åtgärd som handlar om att etablera en fritidsbank (åtgärd 8). Det har funnits ett intresse men för närvarande finns inga planer för etablering. Frågan skulle behöva utredas.

Kommunstyrelsen

För de 16 åtgärder som KS ansvarar har 11 åtgärder påbörjats, medan fem inte har påbörjats. Ingen av åtgärderna bedöms som genomförda eller vara del av löpande verksamhet. Arbete inom områdena att förebygga avfall, införa källsortering i kommunens verksamheter och att hantera bygg- och rivningsavfallet mer hållbart har påbörjats men mycket återstår. Nedan kommenteras behov av extra insatser för de åtgärder som inte har påbörjats och för de som är påbörjade men där takten behöver öka.

9. *Arbeta med att förebygga avfall och minska matsvinnet i stadshuset och kommunalt finansierade verksamheter. (gul)*

Arbete har påbörjats, men mycket kvarstår. Det är en åtgärd som är helt avgörande för att målet ska kunna nås och som bedöms kunna ge de stora klimatvinster och besparingarna. Här är bedömningen att det finns behov av en samordnande kraft som driver arbetet framåt. För att snabba på åtgärden kommer möjligheten att undersöka för att söka medel från framtidsfonden för projektsamordning i arbetet med att förebygga avfall och minska matsvinnet i kommunalt finansierade verksamheter. Ett enkelt sätt att förebygga avfall är att undvika engångsmaterial. Fortfarande används exempelvis pappersmuggar i stadshusrestaurangen och i flera lounges.

11. *Ta fram vägledning för återanvändning i stadshuset och i kommunal produktion. (röd)*
Det skulle behöva förtydligas vilken typ av vägledning som behöver tas fram. Vidare bedöms kundserviceenheten inte känna något tydligt ägarskap för frågan. Vad gäller

återanvändning av möbler visar uppföljningen av Nackas miljöprogram att inköpen av återbrukade möbler i kommunens verksamheter minskar, vilket tyder på att det krävs insatser inom detta område.

12. Ta fram riktlinjer/krav för avfallsförebyggande för olika inköpskategorier. (röd)

Inköpsenheten bedömer att de inte har mandat att ensam hantera frågan. Detta arbete bör ske tillsammans med berörda verksamheter. Det behöver vidare tydliggöras vem som ansvarar för bedömning om var miljönyttan och avfallsförebyggande vid inköp inom olika områden är som störst.

13. Möjliggöra styrning mot val som främjar avfallsförebyggande vid e-handel. (röd)

Kommunen har bytt e-handelssystem och i det nya systemet går det inte att filtrera ut produkter och tjänster som bidrar till avfallsförebyggande som det gick i det förra systemet. Inköpsenheten bedömer att åtgärden antingen bör tas bort eller att annan ansvarig bör utses.

24. Samlad planering mellan bostadsprojekten för att samordna infrastrukturen för avfall. (röd)

Övergripande planering saknas, varje projekt hanteras separat. För de områden där detaljplaneprogram och områdesplaner tas fram bör frågan om avfallshanteringen ingå.

35. Inför fullständig sortering av avfall i alla verksamheter i kommunal produktion. (gul)

Källsorteringen hos verksamheterna har inventerats. En del verksamheter har som följd av detta ökat sin sortering. Det är dock flera verksamheter som bedömer att ökad källsortering inte är möjligt då det saknas utrymme. Noteras bör att dessa verksamheter då bryter mot lagen eftersom det är krav på sortering av flera avfallslag (förpackningsavfall, returpapper, farligt avfall, elavfall och från 1 jan 2024 även matavfall)⁴⁴.

37. Vid byggentreprenader och markanvisningar ställa krav på att förebygga avfall och att hantera avfallet enl. Byggföretagens Resurs- och avfallsriktlinjer vid byggande och rivning. (gul)

Krav utifrån Byggföretagens riktlinjer finns i dokumentet ”Miljökrav vid byggentreprenader” som bl.a. används anläggningsenhetens projekt. Fastighetsenheten ställer krav på att entreprenören ska ta fram en avfallshanteringsplan i linje med Nackas avfallsplan. I exploateringsavtal har miljökontrakt lagts till som bilaga där det ställs krav på avfallshantering enligt riktlinjerna. Det pågår också arbete med att ta fram en mall för vilka miljökrav som ska ställas vid markupplåtelse. Bedömningen är att det finns behov av att utveckla och uppdatera dessa styrdokument och fastställa att samtliga projekt omfattas av Byggföretagens riktlinjer. För detta kräver extra resurser bland annat hos miljöplanerarna på miljöenheten som arbetar med vägledning och uppföljning av större byggprojekt.

⁴ 3 kap Avfallsförordningen (2020:614)

Diskussioner har förts om att kommunen ska bli part i CCBuild, en arena där branschens aktörer möts och samverkar kring återbruk och cirkulära materialflöden vid byggande, rivning och förvaltning. Arenan erbjuder nätverk, kunskap och digitala tjänster som stärker marknaden för cirkulära produkter och tjänster i samhällsbyggnadsbranschen och som gör det lätt att arbeta med återbruk.

38. *Kontrollera och följ upp att kraven på avfallshantering i byggtreprenaderna efterlevs* (gul)

Kraven följs upp i viss utsträckning. Entreprenören i fastighetsenhetens projekt för statistik över avfallshantering som följs upp på byggmöten. För anläggningsprojekt på allmän platsmark sker uppföljning av avfallshantering i projekten av Miljöenheten i den mån enheten tillfrågas och har resurser. I projekt som drivs av byggherrar (exploateringsprojekt) gör kommunen ingen rutinmässig uppföljning av hanteringen av bygg- och rivningsavfall. Sammantaget finns det behov av att utveckla rutiner för uppföljning av avfallshantering och utveckla system för inrapportering och sammanställning av hur avfallet har hanterats.

39. *Samordna insamling av byggavfall från olika projekt, lokala platser för insamling av byggavfall.* (röd)
Övergripande planering saknas, varje projekt hanteras separat.

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Avfallsplanen omfattar fem åtgärder inom tillsyn. Inom området nedlagda deponier har tillsyn skett vid alla nedlagda deponierna under 2022. Inom övriga områden har begränsad eller ingen tillsyn skett. Tillsyn av fastighetsägare (flerbostadshus) ligger dock högt i miljöenhetens behovsbedömning. Det är vidare ett område som skulle behöva prioriteras i samband med att kommunen tar över insamlingsansvaret för förpackningar. Behoven och miljönyttan bedöms vara betydande inom områdena avfallsförebyggande och hanteringen av avfall inom bygg- och rivningsverksamhet.

Natur- och trafiknämnden

NTN har avsatt extra resurser för städning under både 2022 och 2023 vilket verkar ha gett resultat genom att färre personer bedömer att nedskräpning är ett problem enligt den senaste medborgarundersökningen. Av NTN:s nio åtgärder är det bara en som inte är påbörjad. Det är åtgärd 54 som handlar om att utreda källorna till marin nedskräpning och föreslå åtgärder. Även om ingen utredning har genomförts pågår aktivitet för att minska nedskräpningen genom den skräpdykning som genomförs av frivilliga dykare/dykklubbar som en del i projektet "Städa Mälaren".

Ändring av åtgärd

Vilken enhet som ansvarar för genomförande av åtgärderna 37-39 om avfallshantering i byggprojekt behöver ändras pga organisationsförändringar. Enheten för bygg- och anläggning har delats upp i de två enheterna Anläggningsenheten och Fastighetsenheten. Detta behöver ändras i handlingsplanen till avfallsplanen där åtgärderna beskrivs mer i detalj.

Koppling till andra planer och program

Miljöprogrammet innehåller följande indikatorer med tydlig koppling till avfallsplanen:

- mängd farligt avfall som slängs i soppåsen (gram per hushåll och vecka)
- andelen matavfall till biologisk behandling (%)
- andel inköp av återbrukade möbler i kommunens verksamheter (%)

Ett annat styrdokument med tydlig koppling är strategin för miljö- och klimatambitioner i stadsutvecklingen. En av inriktningarna är avfall och anger att den byggda miljön ska utformas så att den möjliggör en modern och miljövänlig avfallshantering.

Genomförandeplanen till strategin innehåller bland annat följande åtgärder:

- Genomföra avfallsutredningar i relevanta stadsbyggnadsprojekt.
- Samlad planering mellan bostadsprojekten för att samordna infrastrukturen för avfall.
- Ställ krav på utrymmen för avfallshantering och avfallsförebyggande vid markanvisning och tecknande av exploateringsavtal.

Ekonomiska konsekvenser

Inga ekonomiska konsekvenser bedöms uppstå då ärendet endast är en uppföljning av hur det går med målen och åtgärderna i avfallsplanen.

Det är respektive nämnd som ansvarar för att ta fram åtgärder kopplade till avfallsplanen. Ekonomiska konsekvenser är därför beroende av vilka val av åtgärder som respektive nämnd kommer att föreslå i nämndernas mål- och budgetprocess.

Konsekvenser för barn

Den kommunala avfallsplanen syftar till att minska avfallens mängd och farlighet och att bättre ta vara på resurserna i avfallet. Det bidrar till att vi ska kunna nå det övergripande målet för miljöpolitiken om att lämna över ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta.

Poa Hellqvist
Trafik- och fastighetsdirektör
Nacka kommun

Catarina Östlund
Avfallsplanerare
Nacka vatten och avfall

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse daterad den 17 april 2023

Bilaga 1. Uppföljning av åtgärderna

Bilaga 2. Tabell med nyckeltalen för Nacka och jämförelsekommunerna